

Bij plannen voor nieuwbouw of voor een verbouwing komt arbeidsgemak meer en meer centraal te staan, net als de eigen veiligheid. Weeg- en behandelruimten, vluchtwegen en de afkalfbox: bouwadviseur Katrien Boussey en dierenarts Niels Groot Nibbelink laten hun licht erover schijnen en geven praktische tips en suggesties.

Alhoewel iedereen zich terdege bewust is van de risico's van omgaan met dieren, wordt er bij het ontwerpen van stallen toch te weinig aandacht aan besteed. Vleesvee houden houdt in dat er op geregelde tijdstippen verhoekt, gewogen en behandeld moet worden. Dit zijn momenten van stress voor de veehouder, maar ook voor de dieren, die onvoorspelbaar gedrag vertonen. Wie van plan is een stal te bouwen of te verbouwen, doet er goed aan in het stalconcept voldoende rekening te houden met de nodige behandel- en weegruimten en met de nodige vluchtcorridors, zodat verplaatsen geen risico vormt. Bij het maken van de bouwplannen is het belangrijk om goed na te denken over hoe en wanneer je de dieren verplaatst. Niet elk bedrijf werkt op de

Katrien Boussey

Niels Groot Nibbelink

Weeg- en behandelruimten, vluchtwegen en de afkalfbox in een goed stalconcept

Gewikt en gewogen

zelfde manier. Een inventarisatie van de activiteiten is een noodzaak om te komen tot een aangepaste stalindeling.

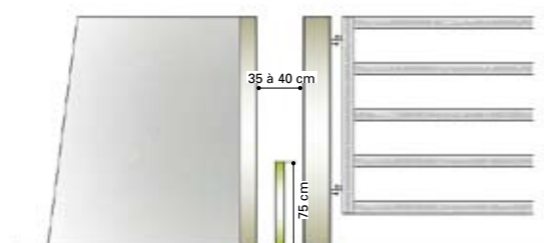
Goede vluchtweg belangrijk

Op veel bedrijven staat het vleesvee in stroboxen. De afmetingen van deze stroboxen kiest de vleesveehouder vooral op basis van het aantal te huisvesten dieren en de frequentie van uitmesten. Afmetingen van 4 bij 8 meter of 5 bij 10 meter worden frequent toegepast. Als de drinkbakken in het midden van de stroboxen komen, is een gemakkelijke toegang tot de strobox noodzakelijk, maar een goede vluchtweg is nog belangrijker. Door de diepte van de stroboxen is een vluchtweg aan het voerhek onvoldoende. Een vluchtweg halverwege de strobox is in geval van nood geen overbodige luxe. Een

vluchtweg kan eenvoudig bestaan uit een opening van 35 à 40 cm breedte, eventueel voorzien van een verticale buis in het midden als er kalveren in de boxen worden gehuisvest (figuur 1).

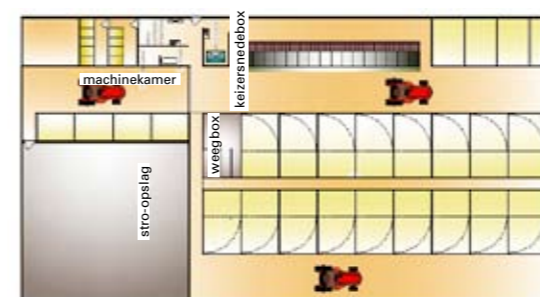
De dieren geregeld over de weeginstallatie laten lopen geeft een goed beeld van hun groeiprestaties. Afhankelijk van de bedrijfssituatie is er keuze uit

Figuur 1 – Vluchtweg in het midden van een strobox

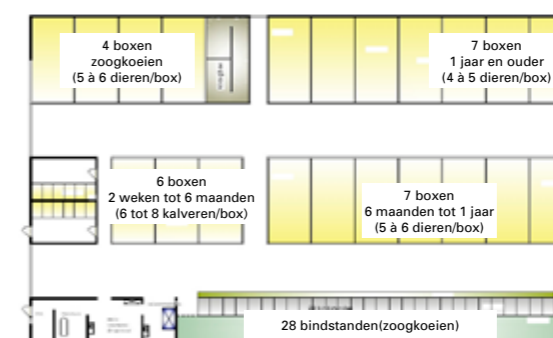
een mobiele weeginstallatie met corridor of een vaste weegbrug. Bij nieuwbouw is het mogelijk om een vaste plek in de stal in te plannen voor het wegen van de dieren. Daarbij is het belangrijk om re-

Figuur 2 – Stalontwerp met doorgang achter de strobox voor het verhandelen van de dieren

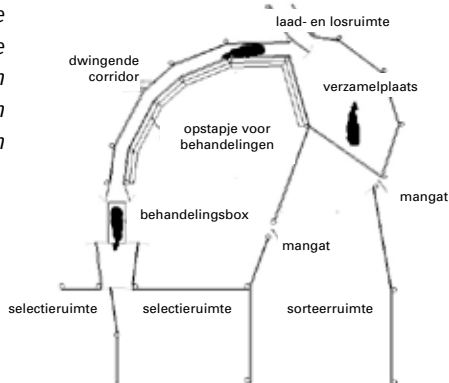

kening te houden met de wijze waarop de dieren naar de weeginstallatie worden verplaatst. Een vaste plaats voor een weeginstallatie is afhankelijk van

Figuur 3 – Weeginstallatie centraal in de stal opgesteld om de loopafstanden van de dieren te verminderen

Figuur 4 – Uitgewerkte behandelingsruimte met selectieruimten en aansluiting op laad- en losruimten

het al of niet wegen tijdens de weideperiode, het wegen voordat de dieren worden geladen, de frequentie van het wegen, de leeftijd en de groepsgrootte.

In figuur 2 is een stalontwerp opgenomen waarbij een gang is voorzien tussen de stroboxen, zodat de dieren via deze straat naar de weegruimte kunnen worden gebracht. Dit biedt de mogelijkheid om de dieren uit de verste boxen eenvoudig naar de weegruimte te sturen, zonder dat alle dieren in de andere boxen in het achterste deel van de strobox moeten worden opgesloten.

In figuur 3 is een stalontwerp opgenomen waarbij de

weegbox centraal in de stal is opgenomen, zodat de loopafstanden voor de dieren beperkt zijn. In dit praktijkvoorbeeld is het ook mogelijk om de laad- en loszone hierop aan te sluiten, zodat de dieren na weging onmiddellijk geladen kunnen worden.

Separate behandelingsruimte

In veel gevallen worden de dieren in de stroboxen zelf behandeld, met alle bijhorende gevaren. Bij grotere bedrijven is er daarom steeds vaker een separate behandelingsruimte, eventueel gekoppeld aan de weegruimte, laad- en losruimte. De grootte van de behandelingsruimte hangt samen met de groepsgrootte en de leeftijd van de dieren. Om de dieren op een gemakkelijke manier in een corridor te drijven, moeten er zo min mogelijk obstakels zijn. Zelfs een doodlopende gang kunnen de dieren als een obstakel zien. Een cirkelvormige inloop is dan ook het advies, zodat er geen doodlopende hoeken ontstaan. Figuur 4 geeft een voorbeeld weer van een behandelingsruimte met een dwingende corridor en een verzamelplaats naar een laad- en losruimte.

*Ing. K. Boussery, SBB Agro Bouwadvies,
Dr. N. Groot Nibbelink, vakdierenarts rund*

Huisvestingsvoorwaarden voor routinematig toepassen keizersnede

In een afkalfstal op bedrijven die routinematig een keizersnede toepassen, moeten enkele zaken goed in orde zijn. Als eerste is er het werkgemak. Het is het beste om een aparte, hygiënische ruimte in te richten waar de openbuikoperatie moet worden uitgevoerd.

Dieren moeten daarnaast makkelijk naar de afkalfstal kunnen komen. Denk daarbij aan een pad naar de afkalfruimte waar de koeien niet over kunnen uitglijden. Vloeren kunnen gecoat worden, zodat ze ruwer worden en toch makkelijk te reinigen zijn, zoals de vloer in een melkput. De routing van en naar de ruimte waar de koeien staan voor en na de keizersnede mag geen gekke bochten of deuropeningen met scherpe randen of uitstekende objecten hebben. Probeer de dieren zonder veel stress te verzetten.

Afkalfstallen horen verder een goede verlichting te hebben en makkelijk te reinigen plafonds, wanden en vloeren. Een aparte afkalfstal met een keizersnedebox is op een vleesveebedrijf geen overbodige luxe. De keizersnedebox kan in allerlei maten en vormen voorkomen. Essentieel is dat het dier goed gefixeerd staat en dat de veehouder en de dierenarts veilig kunnen werken.

Met name de kop moet naar links uitgebonden kunnen worden. Het voordeel van de keizersnedebox is dat hij is af te stellen op bepaalde maten van dieren. Als een dier plots gaat liggen, moet de keizersnedebox zo geconstrueerd zijn dat de operatie makkelijk is voort te zetten zonder dat de afkalfstal eerst gesloopt moet worden of dat er verontreiniging van de wond plaatsvindt. Sommige veehouders maken gebruik van ringen in de vloer om een poot aan vast te binden, zodat het dier niet voluit kan slaan.

Met behulp van een lier die aan het plafond bevestigd is, kan het vaak zware dik-

bikalf gemakkelijk uit de koe getild worden. Bijkomend voordeel is dat het kalf enkele minuten op de kop kan worden gehangen om de luchtwegen vrij te maken van slijm en vruchtwater.

Nadat het kalf verlost is, moet de navel van het kalf ontsmet worden. Daarna kan het kalf in een hok vlakbij de afkalfstal. Leg het kalf vooral niet voor de koe, dat zorgt voor veel onrust van de koe tijdens de operatie. Sommige veehouders werken met een rubberen mat die makkelijk te reinigen is, anderen werken met stro dat ze na iedere keizersnede verversen.

